

Μαντινάδες και καντάδες

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Ο Μανόλης άνοιξε διάπλατα τις μπαλκονόπορτες. Αντίκρισε τον πελώριο Ψηλορείτη. Οι μυρωδιές του βουνού γέμισαν το σπίτι. Πήρε μια βαθιά ανάσα και το άρωμα της ρίγανης και της μέντας τον αναζωογόνησαν. Η «ευωδιά» του καυσαερίου της Αθήνας ήταν τώρα παρελθόν.

Μετά από μια σχολική χρονιά επίμονου και αδιάκοπου διαβάσματος, βρισκόταν επιτέλους στα Ανώγεια με τους θείους του, στους πρόποδες του μεγαλύτερου βουνού της Κρήτης. Θα περνούσε τον Ιούλιο και τον μισό Αύγουστο μαζί τους και ανυπομονούσε να χαρεί τις βόλτες στη φύση και τα παιχνίδια στις παραλίες.

Ενώ λοιπόν ονειροπολούσε καθισμένος στην ξύλινη καρέκλα του μπαλκονιού και αγνάντευε το βουνό, μια μελωδία απαλή και γνώριμη ακούστηκε από το σοκάκι.

Έσκυψε από το μπαλκόνι και είδε καθισμένο στο

πεζούλι του απέναντι μαγαζιού έναν δεκαοχτάχρονο νεαρό να παίζει ένα πολύ όμορφο έγχορδο όργανο σε σχήμα αχλαδιού. Το είχε ξαναδεί αυτό το όργανο. Εδώ στο νησί ήταν πολύ δημοφιλές. Αλλά όσο κι αν προσπαθούσε, δεν μπορούσε με τίποτα να θυμηθεί το όνομά του. Πώς του το 'χε πει ο θείος του; Πώς του το 'χε πει;

- Καλημέρα, Μανόλη! Πρωινός - πρωινός βλέπω. Η θεία Μαίρη τον διέκοψε από τις σκέψεις του. Του χάιδεψε τα μαλλιά και κάθισε απέναντί του. Τι κοιτάς με τόση λουτιέρα;

- Α, ναι λαούτο! Έτσι το 'λεγαν αυτό το όργανο. Ο Μανόλης έγχειρε

στην πλάτη της καρέκλας χαμογελαστός.

- Να 'σαι καλά, θεία! Τόσην ώρα έσπαγα το κεφάλι μου να θυμηθώ πως το λένε αυτό το όργανο! Λαούτο! Σωστά! Και τι ωραία μελωδία...

- Ναι. Κι ο θείος σου έχει ένα λαούτο φτιαγμένο από μουριά. Μέχρι να μάθει να κουτσοπαίζει, παιδεύτηκε πολύ. Βλέπεις, το λαούτο έχει τέσσερις διπλές χορδές που παίζονται με μια μεγάλη πένα, οπότε δεν είναι και πολύ εύκολο να ακουστούν σωστές νότες.

Η θεία αφουγκράστηκε τη μουσική σιωπηλή. Ο οργανοπαίχτης με τη βοήθεια του εγχόρδου άρχισε να σιγοτραγουδά:

Έβγα για λίγο να σε δω, κρυώνω στον αγέρα.

Φέρε τη ζέστη και το φως, να γίνει η νύχτα μέρα.

- Α, μάλλον για **καντάδα** ετοιμάζεται ο νεαρός, ψιθύρισε η θεία. Κάποιο κορίτσι αγαπά γι' αυτό και της έγραψε αυτή τη **μαντινάδα**.

μικρός.

- Ναι, όταν δύο στίχοι έχουν αυτό το συγκεκριμένο ρυθμό,

ιαμβικό δεκαπεντασύλλαβο δηλαδή, και έχουν ομοιοκαταληξία, τους λέμε μαντινάδα. Οι μαντινάδες έχουν μεγάλη παράδοση εδώ στην Κρήτη. Έχουν γραφτεί πολλές μαντινάδες για την ξενιτιά, τη φιλία, τη ζωή. Αυτή που άκουσες τώρα είναι μια ερωτική μαντινάδα. Μάλλον θα πάει να κάνει καντάδα σε κάποια κοπέλα, τραγουδώντας αυτούς τους στίχους.

- Γίνονται συχνά καντάδες στο νησί;

- Αρκετά συχνά. Είναι μια μεγάλη παράδοση η οποία άρχισε... η θεία διέκοψε τη φράση της απότομα και μπήκε για λίγο μέσα. Μετά από ένα λεπτό ξαναβγήκε κρατώντας στα χέρια της ένα χοντρό βυσσινί βιβλίο.

- **Ερωτόκριτος**, διάβασε ο Μανώλης στη ράχη του βιβλίου.

- Ο Ερωτόκριτος, είπε η θεία, είναι ένα τεράστιο ποίημα γραμμένο σε ιαμβικό δεκαπεντασύλλαβο ρυθμό, που το έγραψε ο Βιτσέντζος Κορνάρος, Κρητικός ποιητής, στα τέλη του 16^{ου} αιώνα περίπου. Περιγράφει τις ιστορίες ενός νεαρού, του Ερωτόκριτου, που αγάπησε μια πριγκιποπούλα, την Αρετούσα από την Αθήνα. Ο Ερωτόκριτος λοιπόν κάθε νύχτα πήγαινε έξω από το παλάτι και τραγουδούσε με το λαούτο του για την όμορφη πριγκίπισσα. Να, για διάβασε εδώ.

Ο Μανώλης ξερόβηξε και διάβασε τους στίχους:

Κι ὄντεν ἡ νύχτα ἡ δροσερή
καθ' ἄνθρωπο ἀναπεύγει
καί κάθε ζό νά κοιμηθῇ
τόπο νά βρῇ γυρεύγει
ἤπαιρνε τό λαγούτο του
κ' ἐσιγανοπορπάτει
κι ἐκτύπα το γλυκιά-γλυκιά
ἀνάδια στό παλάτι.
Ἦτον ἡ χέρα ζάχαρη,
φωνή εἶχε σάν τ' ἀηδόνι
κάθε καρδιά, νά τοῦ γρικᾷ,
κλαίγει κι ἀναδακρυώνει.

– Αυτή είναι και η πρώτη αναφορά για καντάδα και λαούτο που γνωρίζουμε, πρόσθεσε η θεία. Βέβαια, στη συνέχεια ο Ερωτόκριτος καταστρέφει το λαούτο του, για να μην τον σκοτώσουν οι άνθρωποι του βασιλιά, όπως λέει κι εδώ: « και το λαγούτο εσκόρπισε εις εκατό κομμάτια να μην τονε γνωρίσουνε κείνα τα ξένα μάτια». Αλλά στο τέλος, μετά από πολλές περιπέτειες καταφέρνει να παντρευτεί την αγαπημένη του. Αλλά αρκετά είπαμε για τις καντάδες και τις μαντινάδες. Εξάλλου στις 11 Αυγούστου του 2013, εδώ, στα Ανώγεια, έγινε η παγκρήτια καντάδα και φεστιβάλ χορού. Είδαμε και ακούσαμε πολλά λαούτα αλλά και κρητικές λύρες και μαντολίνα. Και κυρίως... πολλές μαντινάδες! Άντε πάμε μέσα.

Ο Μανόλης ακολούθησε τη θεία του στο εσωτερικό του σπιτιού. Η μελωδία του λαούτου ήταν ακόμα στ' αυτιά του. Άρχισε να τη σφυρίζει. Κι έτσι κεφάλτος πήγε να ετοιμαστεί για τη βόλτα στο βουνό.

Αλέξανδρος Σαββόπουλος

Δες παρακάτω: 77 Έλληνες καλλιτέχνες που συνεργάστηκαν για να ερμηνεύσουν ο καθένας με το δικό του τρόπο ένα μελοποιημένο απόσπασμα από το ποίημα του Ερωτόκριτου